

ESIPUHE

Yrittäjyyteen kuuluu yrittämisen riski ja valitsemisen vapaus. Yrittäjiin ei tästä syystä tule soveltaa työsuhdetta koskevia säännöksiä. Sen sijaan yhteiskunnan järjestelmiä sosiaali-, työttömyys- ja eläketurvan osalta tulisi kehittää siten, että siirtymät palkansaajasta yrittäjäksi tai toisin päin eivät aiheuttaisi turvan menettämistä. Tämän vuoksi sosiaaliturvan eroja palkansaajan ja yrittäjän välillä on pyrittävä poistamaan kaikissa niissä asioissa, joissa eroavuutta ei voida perustella yritystoiminnan luonteesta ja siihen kuuluvasta yrittämisen riskistä johtuvilla seikoilla. Kun kysymys on esimerkiksi iästä, vanhemmuudesta tai sairastumisesta aiheutuvista riskeistä, tulisi yrittäjän olla yhtä lailla turvatussa asemassa kuin palkansaajankin. Erityisesti työttömyysturvan osalta etuuden saamisen edellytykset on säädetty yrittäjän osalta niin vaativiksi, että yrittäjä jättää etuuden ennemmin nostamatta, kuin ryhtyy hankaliin yritystoiminnan keskeyttämis- tai lopettamistoimiin jo muutenkin raskaassa tilanteessa.

Vaikka erot yrittäjän ja palkansaajan sosiaaliturvassa yksittäisinä asioina saattavat vaikuttaa merkitykseltään vähäisiltä, merkitsevät ne kuitenkin kokonaisuutena sosiaaliturvariskin ottamista palkansaajasta yrittäjäksi ryhdyttäessä. Tämä saattaa heikentää työmarkkinoiden dynamiikkaa ja muodostaa kynnyksen yrittäjäksi ryhtymiselle.

Osa yrittäjien sosiaaliturvaa on myös yrittäjän oma hyvinvointi. Yrittäjällä ei useinkaan ole riittävästi mahdollisuuksia panostaa omaan hyvinvointiinsa, vaikka samaan aikaan erityisesti pienten yritysten työntekijöiden työhyvinvointi on pääsääntöisesti korkealla tasolla.

Pääministeri Matti Vanhasen I ja II hallituksen aikana eroja yrittäjän ja palkansaajan sosiaaliturvassa on kavennettu mm. työterveyshuollon osalta, yrittäjän perheenjäsenen työttömyysturvan piiriin pääsyä helpottamalla sekä säätämällä yrittäjälle oikeus pienten lasten vanhemmille tarkoitettuun osittaiseen hoitorahaan. Sosiaaliturvassa on kuitenkin edelleen eroja, jotka kokonaisuutena merkitsevät yrittäjäksi lähdeittäessä sellaisen sosiaaliturvariskin ottamista, jota ei voida perustella yritystoimintaan sinänsä kuuluvana riskinä.

Tässä raportissa tarkastelleen Suomen Yrittäjien kesällä 2010 tekemän yrittäjän sosiaaliturvakyselyn tuloksia. Kyselyn tavoitteena on erityisesti ollut selvittää yrittäjien omia asenteita sosiaaliturvaansa ja mahdollisia käytännön soveltamisongelmia eri etuuksien myöntämiskäytännössä.

Helsingissä 14.10.2010

Suomen Yrittäjät

SISÄLLYSLUETTELO

ESIPUHE	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
TIIVISTELMÄ	3
1 JOHDANTO	4
2 YEL-VAKUUTUS	5
2.1 Valtaosa vastaajista YEL-vakuutettuja	5
2.2 Yrittäjien YEL-työtulojen taso	5
2.3 Miksi YEL-työtulo määritetty todellisia tuloja pienemmäksi?	6
2.4 Miksi YEL-työtulo määritetty todellisia tuloja suuremmiksi?	7
2.5 Muita huomioita yrittäjän eläkevakuuttamisesta	8
3 SAIRAUSAJAN ETUUDET	9
3.1 Sairauspäiväraha	9
3.2 Miksi sairauspäivärahaa ei haettu?	10
3.3 Myönnettiinkö sairauspäiväraha?	11
3.4 Työkyvyttömyyseläke	11
3.5 Muita huomioita yrittäjän sairausajan etuuksista	11
4 VANHEMPAINETUUDET	13
4.1 Yrittäjä-äitien vanhempainpäivärahat	14
4.2 Yrittäjä-isien vanhempainpäivärahat	14
4.3 Muita huomioita yrittäjän vanhempainpäivärahoista	15
5 TAPATURMAVAKUUTUS	16
5.1 Enemmistö yrittäjistä ottaa tapaturmavakuutuksen	16
5.2 Miksi yrittäjällä ei ole tapaturmavakuutusta?	16
5.3 Muita huomioita yrittäjän tapaturmavakuutuksesta	17
6 TYÖTTÖMYYSVAKUUTUS JA -ETUUDET	18
6.1 Työttömyysvakuutus	18
6.2 Työttömyysvakuutuksen työtulo seuraa YEL-vakuutusta	20
6.3 Työttömyysetuudet	20
6.4 Muita huomioita yrittäjän työttömyysturvasta	21
7 YRITTÄJIEN LOMAT	22
7.1 Vain hieman yli puolet vastaajista pitänyt vuosilomaa	22
7.2 Kuinka pitkiä lomia yrittäjät pitävät?	23
7.3 Yritystoiminnan luonne ja taloudellinen tilanne yleisimmät loman esteet	23
7.4 Yrittäjät eivät pidä mielestään riittävästi lomaa	24

Tämän raportin ovat laatineet lainopillinen asiamies Harri Hellstén, työmarkkina-asioiden päällikkö Outi Tähtinen ja tutkimuspäällikkö Harri Hietala Suomen Yrittäjistä.

Yhteystiedot: harri.hellsten@yrittajat.fi, (09) 2292 2940; outi.tahtinen@yrittajat.fi, (09) 2292 2842.

TIIVISTELMÄ

Yrittäjien tiedontarve sosiaaliturvastaan

- Selvä enemmistö yrittäjistä kaipaa lisää tietoa sosiaaliturvastaan
- Erityisen paljon tietoa kaivataan yrittäjien sairausajan etuuksista sekä työttömyysvakuuttamisesta ja työterveyshuollosta

Yrittäjien eläkevakuuttaminen

- YEL-työtulo vastaa yrittäjien todellisia tuloja hieman yli puolella vastaajista
- Yrittäjät eivät usko eläkejärjestelmään eivätkä siihen, että tulevat saamaan eläkevakuutusmaksujaan vastaava eläkettä

Yrittäjien sairausajan etuudet

- Alle kolmannes yrittäjistä ilmoittaa olleensa viimeksi kuluneen viiden vuoden aikana estynyt harjoittamasta yritystoimintaansa työkyvyttömyyden vuoksi
- Yrittäjät eivät hae sairauspäivärahaa työkyvyttömyytensä ajalta
- Kolmanneksella kaikista yrittäjistä ei ole mahdollisuutta pitää sairauslomaa yritystoimintansa luonteen vuoksi
- Yrittäjät eivät tiedä sairausajan etuuksista tai uskovat, etteivät ole sellaisiin oikeutettuja

Yrittäjien vanhempainetuudet

- Yrittäjä-äideistä kaikki hakevat äitiysrahaa, vanhempainrahaa neljä viidestä
- Yrittäjä-isistä vain hieman yli puolet hakee vanhempainpäivärahoja
- Yleisin syy vanhempainpäivärahojen hakemattomuudelle on yritystoiminnan luonne
- Yli puolet yrittäjävanhemmista jatkaa yritystoimintaansa vanhempainpäivärahakaudellaan

Yrittäjien vapaaehtoinen tapaturmavakuutus

- Selvä enemmistö yrittäjistä ottaa tapaturmavakuutuslain mukaisen yrittäjän vapaaehtoisen vakuutuksen työtapaturman tai ammattitautin varalle

Yrittäjien työttömyysturva

- Alle kolmannes yrittäjistä kuuluu johonkin yrittäjien työttömyyskassaan
- Yli kaksi viidesosaa yrittäjäkassaan kuuluvista yrittäjistä ei tunne yrittäjän perheenjäsentä koskevaa sääntelyä työttömyysturvassa
- Vain murto-osa yrittäjistä on ollut työttömänä viimeisen viiden vuoden aikana; yli puolet työttömistä yrittäjistä ei hae työttömyysetuuksia
- Yrittäjät eivät usko mahdollisuuksiinsa saada työttömyysetuuksia, mikäli jäisivät työttömäksi

Yrittäjien lomat

- Yrittäjistä vähän yli puolet on ollut vuosilomalla viimeksi kuluneen vuoden aikana
- Yleisimmät syyt lomattomuudelle ovat taloustilanne ja yritystoiminnan luonne
- Lähes kaksi kolmesta yrittäjästä ei pidä mielestään tarpeeksi lomaa

1 JOHDANTO

Suomen Yrittäjät teki kesäkuussa 2010 jäsenkyselyn koskien yrittäjän sosiaaliturvaa. Kyselyssä tarkasteltiin sitä, miten yrittäjät ovat vakuuttaneet itsensä mahdollisten elämänmuutosten osalta liittyen mm. sairastumiseen, vanhemmuuteen ja työttömyyteen. Lisäksi yrittäjiltä kysyttiin heidän mahdollisuuksistaan pitää vuosilomaa. Kyselyyn poimittiin satunnaisesti 20 000 yritystä jäsenrekisteristä. Kyselyyn vastasi viikossa 1 832 yrittäjää.

Kyselyyn vastanneista 41 % on yksinyrittäjiä. Muissa mikroyrityksissä (2-9 henkilön yrityksissä) yrittäjinä toimii 47 % vastaajista. Pieniä, 10-49 henkilöä työllistäviä yrityksiä, edustaa 11 % ja keskisuuria sekä suuria (yli 50 henkilöä) 1 % vastaajista. Verrattaessa lukuja Suomen yritysraenteeseen voidaan todeta, että mikroyritykset ovat kyselyssä hieman aliedustettuina ja pienet yritykset puolestaan yliedustettuina, sillä Tilastokeskuksen tietojen mukaan vuonna 2008 Suomen kaikista yrityksistä mikroyrityksiä oli 93,3 % ja pieniä yrityksiä 5,5 %.

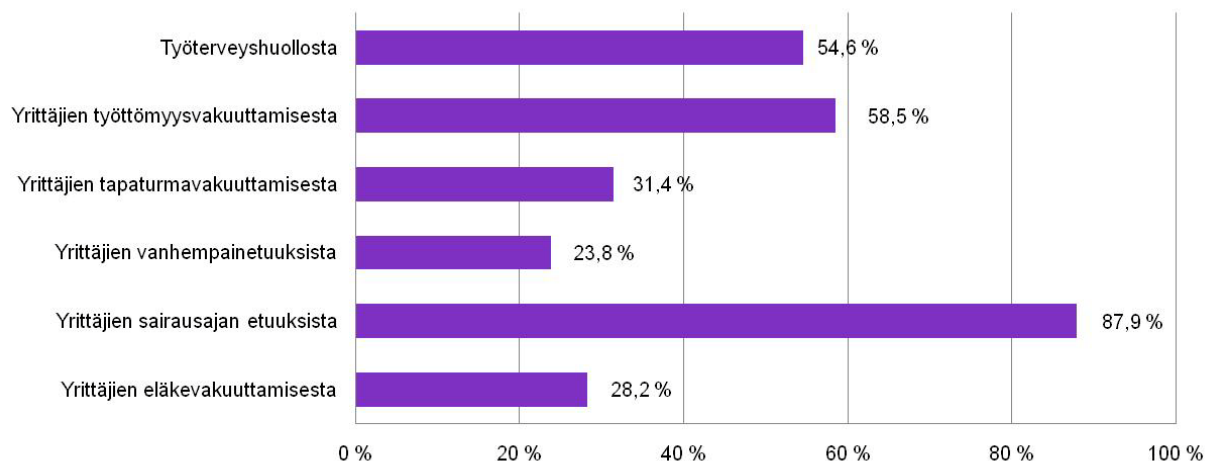
Vastaajien yritysten yhtiömuodoista yleisin on osakeyhtiö (55 %). Lähes kolmannes (31 %) vastaajista harjoittaa yritystoimintaa luonnollisena henkilönä tai toiminimellä. Henkilöyhtiömuodossa (kommandiittiyhtiö tai avoin yhtiö) puolestaan toimii 14 % kaikista vastaajista. Muissa yhtiömuodoissa toimivia on vain muutamia.

Vastaajista 62 % on miehiä. Selvä enemmistö on iältään vähintään 45-vuotiaita (70 %). Yli puolet kyselyyn vastanneista on harjoittanut yritystoimintaa yli 10 vuotta (55 %), mutta myös alle viisi vuotta toimineita yrittäjiä on vastaajissa useita (27 %).

Kyselyyn vastanneista peräti 58 % on sitä mieltä, etteivät he saa riittävästi tietoa yrittäjän sosiaaliturvasta. Erityisesti tietoa kaipaavat enintään viisi vuotta yritystoimintaa harjoittaneet, joista 65 % kokee, ettei saa sitä riittävästi. Pidempään yrittäneillä tiedon tarve on laskeva ja yli 20 vuotta yrittäneistä enää 51 % vastasi kysymykseen riittävästä tiedonsaannista kielteisesti.

Erityisen paljon tietoa kaivataan yrittäjien sairausajan etuuksista sekä työttömyysvakuuttamisesta ja työterveyshuollosta.

Kuva 1. Mistä ette saa mielestänne tarpeeksi tietoa?

2 YEL-VAKUUTUS

2.1 Valtaosa vastaajista YEL-vakuutettuja

Yrittäjän eläkelain (YEL) mukainen vakuutus on pakollinen, kun yrittäjä täyttää eläkelain piiriin kuulumisen edellytykset. Vakuutus on otettava kuuden kuukauden kuluessa yritystoiminnan alkamisesta.

Yrittäjän sosiaaliturvakyselyyn vastanneista 74 % ilmoittaa olevansa YEL-vakuutettuja, 10 % TyEL-vakuutettuja ja 1 % MYEL-vakuutettuja. Sekä YEL-vakuutuksella että muulla lakisääteisellä vakuutuksella vakuutettuja on vastaajista 9 %. Vastaajista 2 % ilmoittaa, ettei heillä ole mitään lakisääteistä eläkevakuutusta.

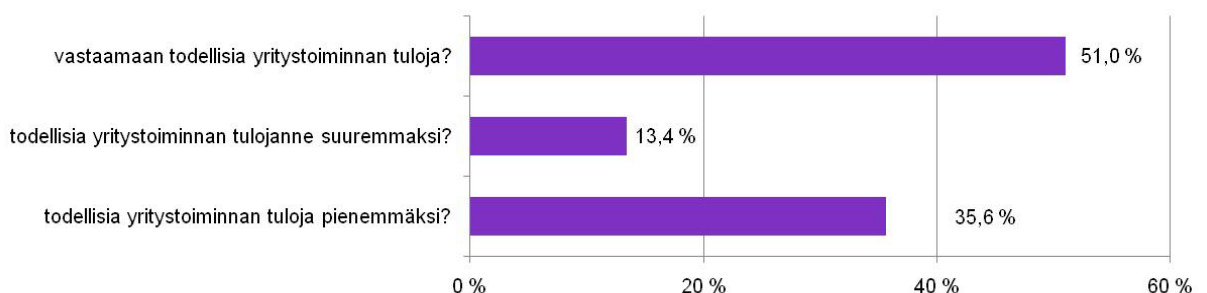
2.2 Yrittäjien YEL-työtulojen taso

Eläkelaitos vahvistaa yrittäjän hakemuksesta eläkkeen ja vakuutusmaksun perusteena olevan YEL-työtulon, joka vastaa yrittäjän työpanosta. YEL-työtulo on vahvistettava vastaamaan sellaista palkkaa, joka olisi maksettava, jos yrittäjän YEL:n alaiseen työhön palkataan yhtä ammattitaitoinen henkilö, tai sitä korvausta, joka keskimäärin vastaa tätä työtä.

Oikea työpanoksen (työtulon) määrittely on tärkeää, sillä eläke lasketaan vakuutuksen pohjana olevien työtulojen keskiarvona koko yrittäjäajalta. YEL-työtulon mukaan määräytyvät vakuutusmaksut ja eri eläke-etuuksien lisäksi muun muassa sairausvakuutuslain mukaiset päivärahat. Työttömyysturvan piiriin yrittäjä pääsee, jos hänen YEL-työtulonsa on vahvistettu vähintään 8 520 euroksi vuoden 2010 tasossa.

Yrittäjän sosiaaliturvakyselyn YEL-vakuutetuista vastaajista hieman yli puolen (51 %) oma näkemys on, että heidän YEL-työtulonsa vastaa heidän todellisia yritystoiminnan tulojaan. Vastaajista 36 % on määrittänyt tulonsa todellisen yritystoiminnan tulojaan pienemmäksi ja 13 % suuremmaksi.

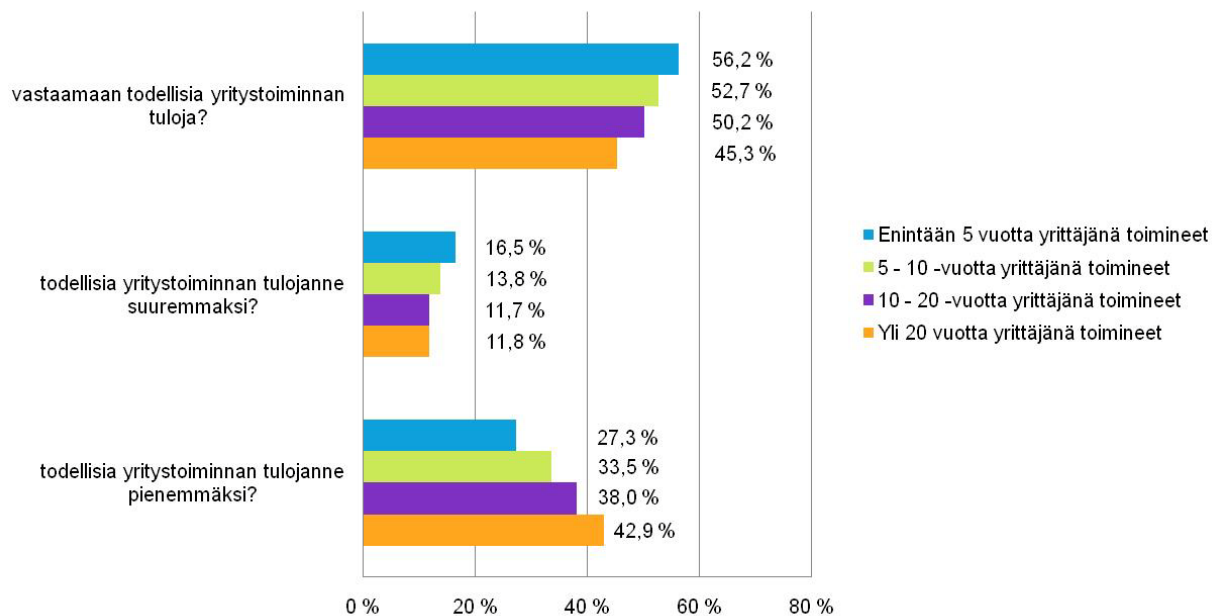
Kuva 2. Oletteko määrittänyt YEL-työtulonne...

Vastausten perusteella parhaiten todellisia tuloja YEL-työtulo vastaa enintään viisi vuotta yrittäjänä toimineilla (56,2 %). Heistä myös vain 27 %:lla työtulo on todellisia tuloja pienempi.

Yritystoiminnan jatkuessa yhä useammalla yrittäjällä YEL-työtulo jää jälkeen heidän todellisista tuloistaan. Jo 5-10 -vuotta yrittäneillä YEL-työtulo vastaa todellisia tuloja enää 53 %:lla ja on todellisia tuloja pienempi 34 %:lla. Vastaavat luvut 10-20 -vuotta yrittäneillä ovat 50 % ja 38 % sekä yli 20 vuotta yrittäneillä 45 % ja 43 %.

Kuva 2.1. Oletteko määrittänyt YEL-työtulonne...

Merkittävää on, että alle 35-vuotiaat yrittäjät ovat muita selvästi useammin määrittäneet YEL-työtulonsa todellisia yritystoiminnan tulojaan suuremmiksi. Heistä jopa 21,6 % on toiminut näin.

2.3 Miksi YEL-työtulo määritetty todellisia tuloja pienemmäksi?

YEL-työtulonsa todellisia yritystoiminnan tulojaan pienemmäksi määrittäneiltä vastaajilta kysyttiin syytä toiminnalleen. Yleisimmiksi syiksi paljastuivat liian suuri eläkevakuutusmaksu todellisilla tuloilla (50 % vastaajista, toiminimiyrittäjillä jopa 61 %) sekä se, etteivät vastaajat usko saavansa eläkemaksuun vastaavaa eläkettä (43 % vastaajista). Lisäksi varsin moni yrittäjä on järjestänyt eläketurvansa yksityisellä eläkevakuutuksella (39 % vastaajista). Osakeyhtiömuotoisessa yrityksessä työllistyvät yrittäjät uskovat muita vähemmän siihen, että he saavat eläkemaksuun vastaavaa eläkettä (51 %) ja ehkä ainakin osittain tästä syystä heillä on myös muita useammin yksityinen eläkevakuutus (44 %).

Lähes neljäsosalla vastaajista (23 %) tulot ovat kasvaneet YEL-työtulon määrätyshetkestä, eikä työtuloa ole tarkastettu. Yritystoiminnan kasvaessa lienee varsin yleistä, ettei yrittäjä huomaa päivittää YEL-työtuloaan. Tätä kuvastaa mm. se että, vastausten perusteella mitä vanhempi yritys on iältään, sitä useammin yrittäjä on vastannut pienemmän YEL-työtulon syyksi todellisten tulojen kasvamisen YEL-työtulon määrätyshetkestä. Kyseisen vastauksen määrä korostuu myös yli 10 henkeä työllistävissä yrityksissä, joissa toimivista yrittäjistä peräti 45 %:lla tulot ovat kasvaneet edellisestä YEL-työtulon määrätyshetkestä.

Muina syinä työtulon määrittämiseen todellisia tuloja pienemmäksi korostuu luottamuspuola eläkejärjestelmään.

Kuva 3. Miksi olette määrittäneet YEL-työtulonne todellisia tulojanne pienemmäksi?

2.4 Miksi YEL-työtulo määritetty todellisia tuloja suuremmiksi?

YEL-työtulonsa todellisia yritystoiminnan tulojaan suuremmaksi määrittäneistä henkilöistä 62 % toteaa toimineensa näin varmistaakseen riittävän eläketurvan. Muun sosiaaliturvan riittävyyden varmistamiseksi näin on toiminut 38 %. Myös talouden laskusuhdanne on ilmeisesti koetellut vastaajia, koska 20 % ilmoittaa todellisten tulojensa pienentyneen YEL-työtulon määrätyshetkestä. Yksinyrittäjistä näin on käynyt jopa 27 %:lla.

Yllättävän moni vastaaja (9 %) ilmoittaa määrittäneensä työtulonsa todellisia tuloja suuremmiksi, jotta he pääsisivät pakollisen YEL-vakuuttamisen piiriin. Tämä näyttää olevan erityisen yleistä yksinyrittäjillä, joista jopa 13 % on toiminut näin.

Muina syinä YEL-työtulon määrittämiseen todellisia tuloja suuremmiksi on mm. aloittavan yrittäjän saama alennus vakuutusmaksuista ja yrittäjän tahto määrittää työtulo jo yritystoiminnan alussa mahdollisimman realistiselle tasolle, vaikka yritystoiminnasta saatavat tulot eivät vielä vastaisikaan ko. alan ammattilaiselle keskimäärin maksettavaa palkkaa.

Kuva 4. Miksi olette määrittänyt YEL-työtulonne todellisia tulojanne suuremmiksi?

2.5 Muita huomioita yrittäjän eläkevakuuttamisesta

Vastaajilta pyydettiin myös avoimia kommentteja koskien YEL-vakuuttamista. Moni yrittäjä kokee eläkevakuutusmaksut liian suuriksi. Tämän totesivat erityisesti yksinyrittäjät. Vastauksissa korostuu myös se, että eläkevakuutusmaksujen koetaan olevan liian korkeat erityisesti suhteessa kertyneeseen eläkkeeseen sekä verrattuna esimerkiksi TyEL-vakuutettuihin. Aloittelevan yrittäjän eläkevakuutusmaksualennus koettiin hyväksi eduksi.

3 SAIRAUSAJAN ETUUDET

Yrittäjän sosiaaliturvakyselyyn vastanneista vain 31 % ilmoittaa olleensa viimeksi kuluneen viiden vuoden aikana estynyt harjoittamasta yritystoimintaansa sairaudesta tai vammasta johtuvan työkyvyttömyyden vuoksi. Tältä vastaajajoukolta kysyttiin myös sairausajan etuuksista.

3.1 Sairauspäiväraha

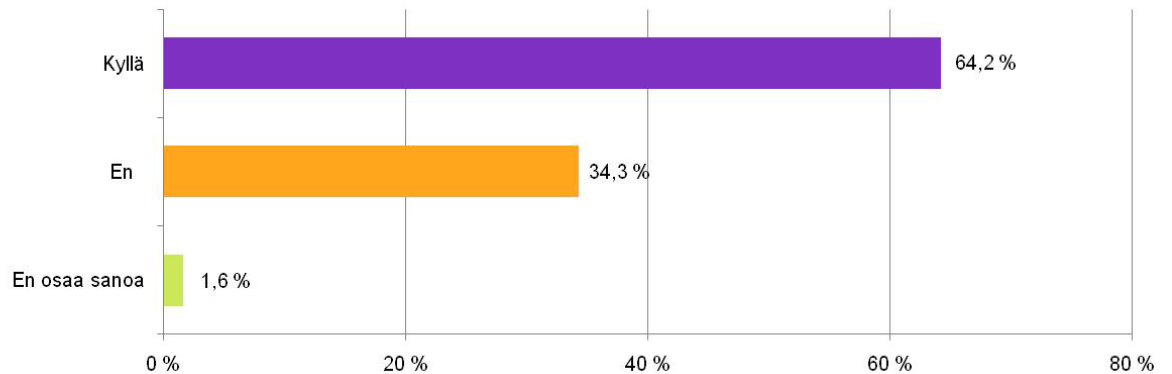
Sairauspäiväraha korvaa alle vuoden kestävästä työkyvyttömyyden aiheuttamaa ansionmenetystä. Sitä maksetaan, kun työkyvyttömyys on kestänyt omavastuuajan. Omavastuuaja YEL- ja MYEL-vakuutetuilla on sairastumispäivä ja sitä seuraavat kolme arkipäivää. Jos yrittäjällä tai ammatinharjoittajalla ei ole YEL- tai MYEL-vakuutusta, omavastuuaja on sairastumispäivä ja yhdeksän seuraavaa arkipäivää. Päivärahaa maksetaan enintään 300 arkipäivältä eli noin vuoden ajalta.

YEL- ja MYEL-vakuutetun sairauspäiväraha määräytyy eläkevakuutuksen työtulon mukaan. Vuonna 2010 alkavan päivärahan perusteena on vuoden 2008 keskimääräinen YEL-tai MYEL-työtulo, joka on tarkistettu palkkakertoimella. YEL- tai MYEL -vakuutuksettomien päiväraha maksetaan verottajalle ilmoitettujen tulojen mukaan.

Osasairauspäivärahan tarkoitus on tukea työkyvyttömän henkilön työssä pysymistä ja paluuta työhön. Se on tarkoitettu 16-67 -vuotiaalle kokoaikatyötä tekeväälle työntekijälle tai yrittäjälle. Osasairauspäivärahaa maksetaan ilman omavastuuajaa, kun se jatkuu välittömästi sairauspäivärahan jälkeen. Jos osasairauspäivärahaa haetaan suoraan ilman edeltävää sairauspäivärahaa, on osasairauspäivärahassa omavastuuaja. Osa-aikaiseen työhön paluu on vapaaehtoinen järjestely, joka ei saa vaarantaa henkilön terveyttä eikä toipumista. Yrittäjällä työmäärän tulee vähentyä 40-60 %. Osasairauspäiväraha on suuruudeltaan puolet sairauspäivärahan määrästä ja sitä maksetaan 12 – 72 arkipäivältä.

Sosiaaliturvakyselyyn vastanneista viimeisen viiden vuoden aikana yritystoiminnastaan työkyvyttömänä olleista vastaajista vain 64 % ilmoittaa hakeneensa työkyvyttömyytensä ajalta sairauspäivärahaa tai osasairauspäivärahaa. Peräti 34 % vastaajista ilmoittaa, ettei ole hakenut sairauspäivärahaa. Yli 10 henkeä työllistävissä yrityksissä työllistyvistä yrittäjistä jopa 40 % on jättänyt sairauspäivärahan hakematta.

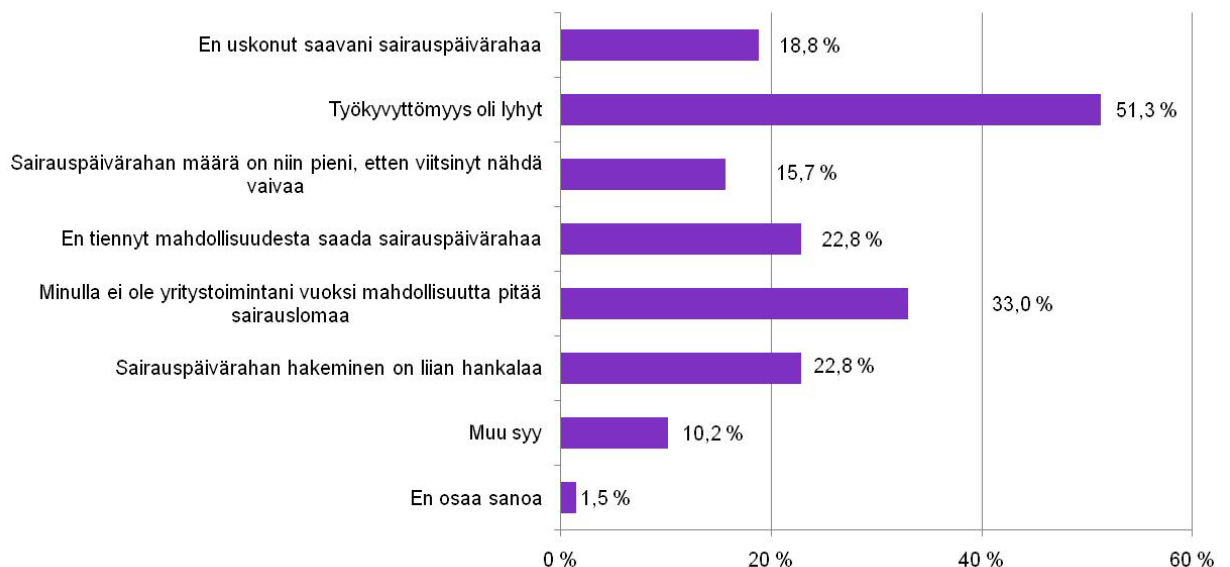
Kuva 5. Oletteko viimeisen viiden vuoden aikana hakenut yritystoimintanne harjoittamisen estäneen työkyvyttömyyden ajalta sairauspäivärahaa tai osasairauspäivärahaa?

3.2 Miksi sairauspäivärahaa ei haettu?

Viimeisen viiden vuoden aikana työkyvyttömänä olleista sosiaaliturvakyselyn vastaajista yli kolmannes ei hakenut työkyvyttömyytensä ajalta sairauspäivärahaa. Suurimpana syynä hakemattomuudelle on lyhyt työkyvyttömyys (51 %). Näissä tapauksissa todennäköisesti työkyvyttömyys on kestänyt enintään neljä päivää ja yrittäjän sairauspäivärahaoikeus ei siten ole alkanut. Kolmannes vastaajista (33 %) ilmoittaa, ettei heillä ole yritystoimintansa vuoksi mahdollisuutta pitää sairauslomaa. Peräti 23 % ei ole edes tiennyt mahdollisuudesta saada sairauspäivärahaa ja yhtä moni kokee etuuden hakemisen liian hankalaksi. Vastaajista 19 % ei uskonut saavansa päivärahaa ja 16 % kokee, että sairauspäivärahan määrä on niin pieni, etteivät he viitsi nähdä vaivaa sen hakemiseksi. Muista syistä (mm. yrittäjä eläkkeellä) sairauspäiväraha hakemuksen jätti tekemättä 10 % vastaajista.

Kuva 6. Miksi ette ole hakenut em. työkyvyttömyyden ajalta sairauspäivärahaa?

3.3 Myönnettiinkö sairauspäiväraha?

Sairauspäivärahaa työkyvyttömyytensä perusteella hakeneilta kysyttiin, että myönnettiinkö kyseinen etuus heille. Vastanneista 91 % ilmoittaa saaneensa etuuden, kun taas 7 % on saanut kielteisen päätöksen.

Kielteisen päätöksen saaneista 42 %:lla omavastuu-aika on estänyt päivärahahan myöntämisen, 8 %:lla on ollut sairauspäivärahapäivät täynnä ja 4 %:lla jokin toinen heille myönnetty etuus on estänyt sairauspäivärahahan myöntämisen. Kysymykseen vastanneista 38 %:lla etuuden epääminen on johtunut jostain muusta syystä (mm. myöhästynyt hakemus, työtehtävien hoitaminen sairauslomalla aikana). Peräti 21 % vastaajista ei osaa sanoa syytä samaansa kielteiseen päätökseen.

3.4 Työkyvyttömyyseläke

Sairauspäivärahaa maksetaan enintään 300 arkipäivältä eli noin vuoden ajan. Tämän jälkeen edelleen työkyvyttömällä henkilöllä voi olla oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen.

Viimeksi kuluneen viiden vuoden aikana työkyvyttömänä olleilta vastaajilta kysyttiin, että ovatko he hakeneet kyseisen työkyvyttömyyden ajalta työkyvyttömyyseläkettä. Vastaajista 5 % ilmoittaa hakeneensa kyseistä etuutta.

Työkyvyttömyyseläkettä hakeneista etuus on myönnetty 64 %:lle, kun taas 29 % on saanut kielteisen päätöksen. Loput vastaajista eivät osaa sanoa, oliko päätös kielteinen vai myönteinen.

Kielteisen päätöksen saaneista puolen osalta hakemus on hylätty vakuutusyhtiön lääkärin tekemän lääketieteellisen arvion perusteella. Neljäsosalle työkyvyttömyyseläke on myönnetty osa-aikaisesti.

3.5 Muita huomioita yrittäjän sairausajan etuuksista

Vastaajilta pyydettiin myös avoimia kommentteja koskien yrittäjän sairausajan etuuksia.

Varsin moni vastaaja ilmoittaa, ettei ole tietoinen yrittäjän sairausajan etuuksista ja epäilee joku, josko sellaisia on olemassakaan.

Yrittäjän palkansaajaa lyhyempää omavastuu-aikaa pidetään vastauksissa merkittävänä asiana, joskin moni vastaaja erityisesti pienemmissä yrityksissä katsoo, ettei voi yritystoimintansa käynnissä pitämisen vuoksi olla sairauslomalla päiväkään. Usea vastaaja kertoo työskentelevänsä sairaanakin, koska parin päivän sairauslomiin ei ole varaa. Tämä on suuri ongelma, koska pahimmassa tapauksessa tästä voi olla seurauksena aina pidempi sairausloma, joka loppujen lopuksi yrittäjän on pakko pitää.

Sairauspäivärahan sidonnaisuutta YEL-työtuloon kritisoidaan vastauksissa. Usea vastaaja tosin toteaa, että mikäli yrittäjä on mitoittanut YEL-työtulonsa oikein, niin sairauspäivärahaa voidaan pitää riittävänä. Vastauksista kuitenkin myös ilmenee, että yrittäjällä ei usein ole taloudellista mahdollisuutta mitoittaa YEL-työtuloaan sellaiselle tasolle, että sairauspäivärahalle jääminen työkyvyttömyystilanteessa olisi taloudellisestikaan mahdollista. Vastauksissa koetaan myös epäreiluksi yöntekijöiden mahdollisuus saada palkkaa sairausajaltaan ottaen huomioon yrittäjän tulonmuodostus sairausajalla.

Lisäksi vastauksissa kritisoidaan terveydenhuoltohenkilöstön suhtautumista yrittäjiin. Vastaajat kokevat, että palkansaajille määrätään helpommin sairauslomaa kuin yrittäjille, koska lääkärit katsovat, etteivät yrittäjä kuitenkaan voi olla pois töistään.

4 VANHEMPAINETUUKSET

Lasta odottava nainen voi jäädä äitiysvapaalle aikaisintaan 50 arkipäivää ja viimeistään 30 arkipäivää ennen laskettua aikaa. Äitiysvapaan ajalta voi saada Kelasta *äitiysrahaa*, jota maksetaan 105 arkipäivää eli noin neljä kuukautta. Äitiysvapaan aikana voi työskennellä normaalisti ja saada äitiysrahaa. Tällöin kuitenkin normaalin päivärahan sijaan maksetaan vähimmäispäivärahaa 22,04 euroa/työssäolopäivä. Työskentely sunnuntaisin ei vaikuta äitiysrahaan, sillä sitä maksetaan vain arkipäiviltä.

Isä voi lapsen syntymän jälkeen pitää isyysvapaata 1–18 arkipäivää ja hoitaa lasta kotona äidin kanssa samaan aikaan. Isyysvapaan voi pitää milloin tahansa äitiys- ja vanhempainrahakauden aikana sen jälkeen, kun lapsi on syntynyt. Vapaan ajalta saa Kelasta *isyysrahaa*. Äiti saa samalta ajalta normaalisti äitiys- tai vanhempainrahan. Isyysrahan saaminen edellyttää, ettei henkilö isyysvapaan aikana työskentele tai opiskele päätoimisesti. Lapsen syntymän jälkeen pidetyn isyysvapaan lisäksi isä voi pitää kokonaisen *isäkuukauden* lapsensa kanssa. Isäkuukauden ensimmäisiltä 12 arkipäivältä isä saa vanhempainrahaa ja seuraavien 24 arkipäivän ajalta isyysrahaa.

Vanhempainvapaa alkaa äitiysvapaan jälkeen. Vanhempainvapaan ajalta Kela maksaa *vanhempainrahaa* 158 arkipäivää eli reilut puoli vuotta. Vanhempainvapaalle voi jäädä joko äiti tai isä, tai sen voi jakaa jaksoiksi niin, että isä ja äiti ovat vapaalla vuorotellen. Molemmat vanhemmat eivät lähtökohtaisesti voi olla vapaalla yhtä aikaa.

Jos lapsen äiti on työssä vanhempainrahakaudella, maksetaan hänen päivärahaansa vähimmäismääräisenä (22,04 €/v 2010) työssäolopäiviltä. Pääsääntöisesti vanhempainrahakaudella työskentelevälle isälle ei makseta vanhempainrahaa työssäolopäiviltä, koska isän vanhempainrahan maksamisen edellytyksenä on lapsen hoitoon osallistuminen. Vanhempainraha voidaan kuitenkin maksaa myös isälle vähimmäismääräisenä, jos molemmat vanhemmat ovat ansiotyössä tai omassa työssä ja ovat sopineet vanhempainrahan maksamisesta isälle vähimmäismääräisenä. Myös silloin kun lapsen isä on yksin lapsen huollosta vastaava henkilö, maksetaan vanhempainraha hänelle vähimmäismääräisenä työssäoloajalta. Työskentely sunnuntaisin ei vaikuta vanhempainrahaan, sillä sitä maksetaan vain arkipäiviltä.

Äiti ja isä voivat saada Kelasta *osittaista vanhempainrahaa*, jos he jakavat lapsen hoitovastuun ja tekevät osa-aikatyötä. Osittaisen vanhempainrahan saaminen edellyttää, että molemmat vanhemmista ovat tehneet työnantajiansa kanssa sopimuksen osa-aikatyöstä vähintään 2 kuukaudeksi. Työ katsotaan osa-aikaiseksi, kun työaika ja -palkka ovat 40–60 % kokoaikaisen työntekijän palkasta ja työajasta. Myös yrittäjä voi jäädä osittaiselle vanhempainvapaalle, kun hän vähentää työaikaansa ja palkkaansa vastaavalla tavalla.

Alle 7-vuotiasta adoptiolapsen vanhempi voi jäädä vanhempainvapaalle hoitamaan lastaan ja saada kyseiseltä ajalta vanhempainrahaa (tai osittaista vanhempainrahaa). Vanhempainvapaan aikana ei voi olla ansiotyössä tai päätoimisena opiskelijana.

YEL- tai MYEL-vakuutetun yrittäjän vanhempainpäivärahat määräytyvät eläkevakuutuksen työtulon mukaan. Vuonna 2010 alkavissa päivärahoissa perusteena on vuoden 2008 keskimääräinen YEL-tai MYEL-työtulo, jota on tarkistettu palkkakertoimella. Jos yrittäjällä ei ole YEL- tai MYEL-vakuutusta, päiväraha maksetaan niiden tulojen mukaan, jotka hän on ilmoittanut verottajalle. Työtuloa korotetaan yhden vuoden palkkakertoimella.

4.1 Yrittäjä-äitien vanhempainpäivärahat

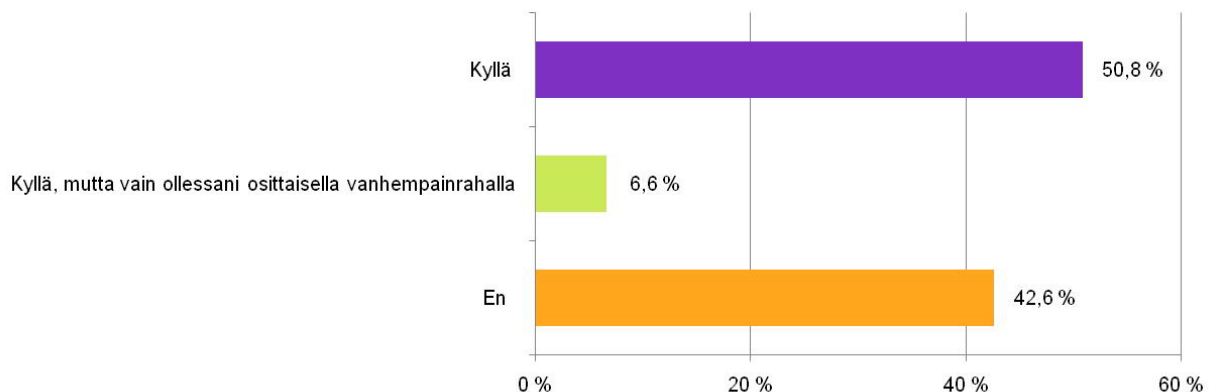
Kyselyyn vastanneista naisyrittäjistä 10 % on viimeksi kuluneen viiden vuoden aikana synnyttänyt tai adoptoinut lapsen. Heille esitettiin lisäkysymyksiä koskien vanhempainpäivärahoja.

Yrittäjä-äideistä 99 % on hakenut vanhempainpäivärahaa viimeksi kuluneen viiden vuoden aikana. Vanhempainpäivärahaa hakeneista kaikki ilmoittavat hakeneensa äitiysrahaa. Vanhempainrahaa on hakenut 80 % vastaajista ja osittaista vanhempainrahaa 3 %.

Vastaajat, jotka eivät ole hakeneet vanhempainrahaa, ilmoittavat yleisimmin syyksi hakemattomuudelleen sen, ettei heillä yritystoimintansa vuoksi ole ollut mahdollisuutta vanhempainvapaaseen (57 % vastaajista) sekä sen, että heidän puolisonsa on käyttänyt vanhempainvapaan (43 % vastaajista).

Yrittäjä-äideistä 51 % on jatkanut yritystoimintaansa vanhempainpäivärahakaudellaan, 7 % ainoastaan ollessaan osittaisella vanhempainrahalla.

Kuva 7. NAISSET: Jatkoitteko yritystoimintaanne vanhempainpäivärahakaudellanne?

4.2 Yrittäjä-isien vanhempainpäivärahat

Kyselyyn vastanneista miesyrittäjistä 9 % ilmoitti, että viimeksi kuluneen viiden vuoden aikana heidän puolisonsa on synnyttänyt tai he ovat adoptoineet lapsen. Myös heiltä kysyttiin vanhempainpäivärahoista.

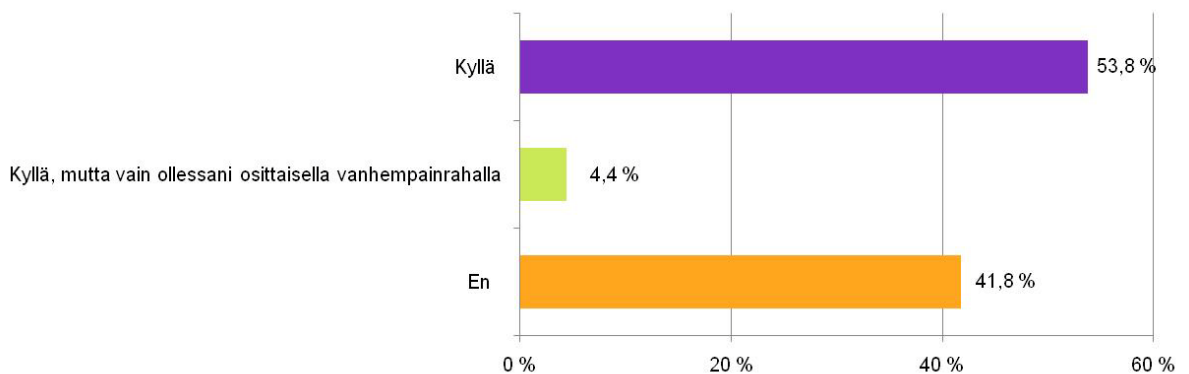
Yrittäjä-isistä 52 % on hakenut vanhempainpäivärahaa viimeksi kuluneen viiden vuoden aikana. Vanhempainpäivärahahakemuksen sen sijaan on jättänyt tekemättä 43 % lapsen saaneista.

Yleisin syy sille, etteivät yrittäjä-isät ole hakeneet vanhempainpäivärahaa, on se, ettei vastaajien yritystoiminta ole mahdollistanut vanhempainvapaata (46 %). Vastaajista 27 % ilmoitti puolison pitäneen vanhempainvapaan. Mahdollisuudesta vanhempainpäivärahaan ei ole edes tiennyt 16 % hakematta jättäneistä ja yhtä suuri vastaajajoukko ilmoitti, ettei heillä ole ollut taloudellista mahdollisuutta vanhempainvapaaseen. Vastaajista 14 % pitää vanhempainpäivärahansa määrää niin pienenä, ettei viitsinyt nähdä vaivaa ja 9 %:n mielestä päivärahahan hakeminen on liian hankalaa.

Vanhempainpäivärahaa viimeksi kuluneen viiden vuoden aikana hakeneista yrittäjä-isistä 96 % on hakenut isyyserästä, 13 % vanhempainrahaa ja 7 % osittaista vanhempainrahaa. Yrittäjä-isät, jotka ovat hakeneet joko isyyserästä tai vanhempainrahaa, mutta ovat jättäneet toisen etuuden hakematta, ilmoittavat kaikki tähän syyksi sen, että heidän puolisonsa on käyttänyt vanhempainvapaan.

Yrittäjä-isistä 54 % jatkoi yritystoimintaansa vanhempainpäivärahakaudellaan, 4 % ainoastaan ollessaan osittaisella vanhempainrahalla.

Kuva 8. MIEHET: Jatkoitteko yritystoimintaanne vanhempainpäivärahakaudellanne?

4.3 Muita huomioita yrittäjän vanhempainpäivärahoista

Yli puolet kaikista vanhempainpäivärahaa saaneista vastaajista on jatkanut yritystoimintaansa myös vanhempainpäivärahakaudellaan; osakeyhtiömuodossa toimivista yrittäjistä peräti 67 % ja mikroyrityksissä toimivista 61 %. Hieman yllättävää on, että yksinyrittäjistä näin on tehnyt ainoastaan 44 % ja usein pienistä toiminimiyrittäjistä vain 35 %. Tulokset ovat kuitenkin huolestuttavat, koska yrittäjällä ei ole todellista mahdollisuutta pitää vapaata työstään edes perheenlisäyksen seurauksena.

Yrittäjille annettiin mahdollisuus myös avoimeen vastaukseen vanhempainpäivärahoista. Vastauksissa korostuu, ettei erityisesti yksinyrittäjillä ole taloudellista tai yritystoiminnan elossa pitämisen vuoksi mahdollisuutta vanhempainvapaisiin. Tämä koskettaa erityisesti nuoria naisyrittäjiä.

5 TAPATURMAVAKUUTUS

Lakisääteisen tapaturmavakuutuksen ulkopuolelle jäävät yritysten osakkaat ja yhtiömiehet sekä yrittäjät ja ammatinharjoittajat yhdessä perheenjäsentensä kanssa voidaan vakuuttaa vapaaehtoisella vakuutuksella. Yrittäjän tapaturmavakuutus korvaa yrittäjälle työ- ja vapaa-aikana sattuneista tapaturmista ja työstä johtuvista ammattitaudeista aiheutuneet sairaanhoitokulut tapaturmavakuutuslain mukaan.

Vakuutus sopimusta vakuutusyhtiön kanssa tehtäessä sovitaan ansionmenetykskorvausten (päiväraha ja tapaturmaeläke) perusteena oleva vuosityöansio. Vuosityöansio sovitaan pääsääntöisesti vahvistetun YEL-työtulon suuruiseksi, kuitenkin vähintään tapaturmavakuutuslain minimivuosityöansion suuruiseksi (11 340 euroa vuonna 2010). Yrittäjän tapaturmavakuutuksen vakuutusmaksu on elinkeinotuloverolain mukaan kokonaan vähennyskelpoinen verotuksessa.

5.1 Enemmistö yrittäjistä ottaa tapaturmavakuutuksen

Yrittäjän sosiaaliturvakyselyyn vastanneista 79 % on ottanut tapaturmavakuutuslain mukaisen yrittäjän vapaaehtoisen vakuutuksen työtapaturman tai ammattitaudin varalle. Vakuutus on ottamatta 17 %:lla. Peräti 5 % ei osaa sanoa, onko heillä voimassaoleva tapaturmavakuutus.

Erityisen vähäistä vakuuttaminen on yksinyrittäjien keskuudessa, joista vakuutuksen on ottanut 73 %. Syyt vakuutuksettomaan tilaan seurailivat heillä koko vastaajajoukon vastauksia. Työnantaja-yrittäjistä 83 % on ottanut tapaturmavakuutuksen. Asia lienee heille läheisempi kuin yksinyrittäjille, koska heillä on velvollisuus vakuuttaa myös työntekijänsä.

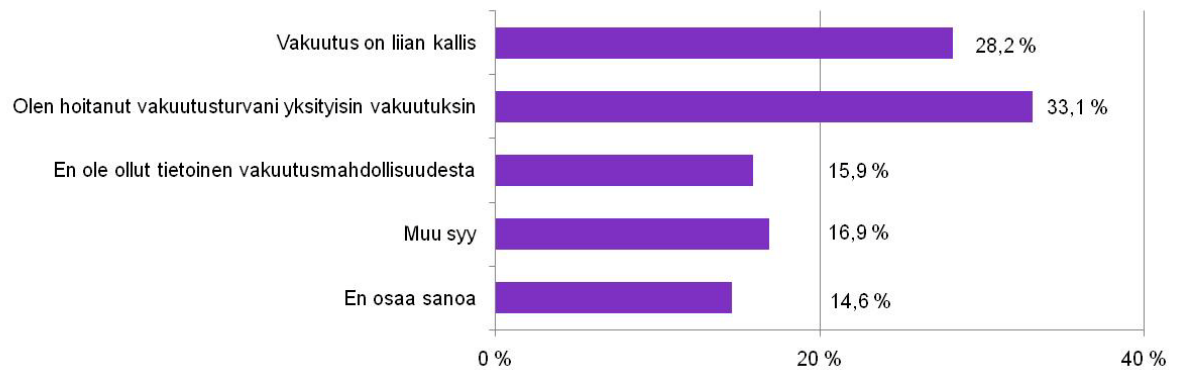
Yhtiömuodoittain tarkasteltuna vakuutus on yleisin osakeyhtiömuotoisilla yrittäjillä (82 %) ja harvinaisinta toiminimiyrittäjillä (72 %).

Yli viisi vuotta yrittäjänä toimineilla tapaturmavakuutus on hieman yleisempi kuin enintään viisi vuotta yrittäneillä.

5.2 Miksi yrittäjällä ei ole tapaturmavakuutusta?

Kysyttäessä syytä siihen, miksei vastaajilla ole tapaturmavakuutusta, kertoo 33 % hoitaneensa vakuutusturvansa yksityisin vakuutuksin. Vastaajista 28 % puolestaan kokee tapaturmavakuutuksen liian kalliiksi ja 16 % ilmoittaa, etteivät he ole olleet tietoisia vakuutusmahdollisuudesta. Erityisesti osakeyhtiömuotoiset yrittäjät ovat tietämättömiä, sillä heistä jopa 21 % vetoaa tähän perusteeseen vakuuttamattomuudelleen. Muina syinä vakuutuksettomuudelle korostuvat mm. saamattomuus, yrittäjyyden sivutoimisuus ja vastaajan kuuluminen lakisääteisen tapaturmavakuutuksen piiriin.

Kuva 9. Miksi ette ole ottanut itsellenne yrittäjän tapaturmavakuutusta?

5.3 Muita huomioita yrittäjän tapaturmavakuutuksesta

Vastaajat saivat myös omin sanoin kertoa ajatuksiaan yrittäjän vapaaehtoisesta tapaturmavakuutuksesta. Avoimien vastausten perusteella tapaturmavakuutusta pidetään lähtökohtaisesti kattavana ja tarpeellisena, joskin kalliina, vakuutuksena. Vakuutusyhtiöiden korvauskäytäntöjä tapaturmiin liittyen arvostellaan vastauksissa laajalti.

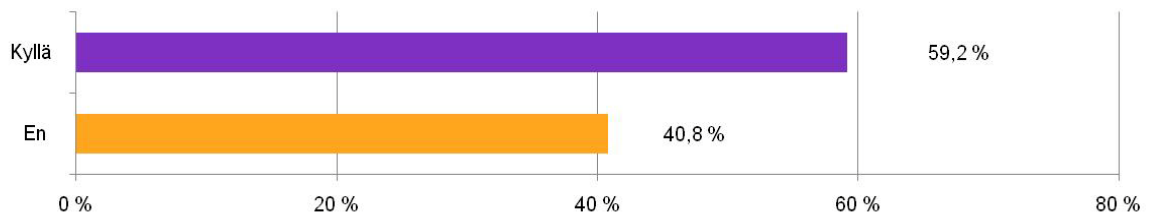
6 TYÖTTÖMYYSVAKUUTUS JA -ETUUKSET

Yrittäjä on työtön, kun hän on lopettanut yritystoimintansa tai myynyt oman osuutensa yrityksestä. Yrittäjä katsotaan työttömäksi myös jos yritystoiminta on ollut keskeytyneenä yleensä vähintään neljä kuukautta. Lisäksi yrittäjyys voi päättyä yrityksen myyntiin, purkamiseen, konkurssiin, selvitystilaan tai avioeron takia.

Myös yrityksessä työskentelevää yrittäjän kanssa samassa taloudessa asuvaa perheenjäsentä voidaan kohdella työttömyysturvassa yrittäjänä. Tällöin myös hänen työttömyysturvansa edellytyksenä saattaa olla, että yritystoiminta lopetetaan kokonaan tai keskeytetään neljäksi kuukaudeksi.

Yrittäjän sosiaaliturvakyselyyn vastanneista yrittäjien työttömyyskassaan kuuluvista vastaajista vain 59 % tietää yrittäjän perheenjäsentä koskevasta sääntelystä työttömyysturvassa. Parhaiten tieto on hallussa mikroyrittäjillä, joista 65 % tietää em. sääntelystä. Suuremmissa yrityksissä työllistyvistä yrittäjistä puolestaan vain 53 % vastasi kysymykseen myöntävästi. Myös tuoreille (enintään viisi vuotta yritystoimintaa harjoittaneille) yrittäjille sääntely on suhteellisen tuntematonta. Heistä vain noin puolet tuntee asian. Sen sijaan yli viisi vuotta yrittäneistä jo lähes kaksi kolmasosaa vastasi kysymykseen myöntävästi.

Kuva 10. Tiesittekö, että perheenjäsenen omistuksessa olevassa yrityksessä työskenteleviä, samassa taloudessa asuvia perheenjäseniä kohdellaan työttömyysturvassa yrittäjinä?

6.1 Työttömyysvakuutus

Työttömyysturvassa yrittäjäksi katsottava henkilö voi vakuuttaa itsensä työttömyyden varalta liittymällä yrittäjien työttömyyskassan jäseneksi. Työttömyyskassan jäsen voi työttömäksi jäädessään saada ansiosidonnaista työttömyyspäivärahaa, joka muodostuu perusosasta ja hakijan tulojen mukaan määräytyvästä ansio-osasta. Yrittäjän ansio-osa lasketaan hänen työttömyyskassaan liittyessään ilmoittamansa vuosityötulon perusteella. Vuosityötulon tulee olla vuonna 2010 vähintään 8 520 euroa ja se voi olla enintään YEL-työtulon suuruinen.

Yrittäjän sosiaaliturvakyselyyn vastanneista 28 % ilmoittaa olevansa jonkun yrittäjien työttömyyskassan jäsen. Sen sijaan 69 % ei ole kokenut tarpeelliseksi liittyä työttömyyskassaan.

Yksinyrittäjistä työttömyyskassaan on liittynyt jopa 34 %, mutta pk-yrittäjistä ainoastaan 22 %. Myös yhtiömuodolla näyttää olevan merkitystä vakuuttamiseen. Toiminimiyrittäjistä työttömyyskassan jäseniä on peräti 39 %, kun taas osakeyhtiömuodossa toimivista yrittäjistä 24 %.

Vastausten perusteella sekä yrityksen että yrittäjän iällä on merkitystä vakuuttamisaktiivisuuteen. Enintään viisi vuotta yrittäjänä toimineista itsensä on vakuuttanut työttömyyden varalta 40 %, 5-10 -vuotta toimineista 33 %, 10-20 -vuotta yrittäneistä 23 % ja yli 20 vuotta toimineista yrittäjistä enää 19 %. Alle 35-vuotiaista vastaajista itsensä on vakuuttanut 36 %, kun 35-vuotiaista tai sitä vanhemmista näin on toiminut 27 %.

Yrittäjän työttömyyskassaan kuulumattomista vastaajista 34 % ei usko jäävänsä työttömäksi ja ei tästä syystä ole liittynyt kassaan. Eriyisen vahvasti nykyisen työnsä säilymiseen uskovat yli viisi vuotta yritystoimintaa harjoittaneet sekä vähintään 55-vuotiaat yrittäjät. Vastaajista 21 % puolestaan katsoo, että jos jäisivätkin työttömäksi, saisivat he töitä tai perustaisivat uuden yrityksen. Yrittäjien työttömyyskassan jäsenmaksujen tason kassaan liittymättömyyden syyksi ilmoittaa 19 % vastaajista. Elämisensä mahdollisen työttömyyden ajalta muilla tavoilla on puolestaan turvannut 11 %. Pk-yrittäjistä näin on toiminut jopa 21 %. Vastaajista 5 %:lla YEL-työtulo on määritelty alle työttömyyskassan jäsenyyden alarajan. Tämä on erityisen yleistä yksinyrittäjillä (9 % vastaajista).

Kuva 11. Miksi ette ole työttömyyskassan jäsen?

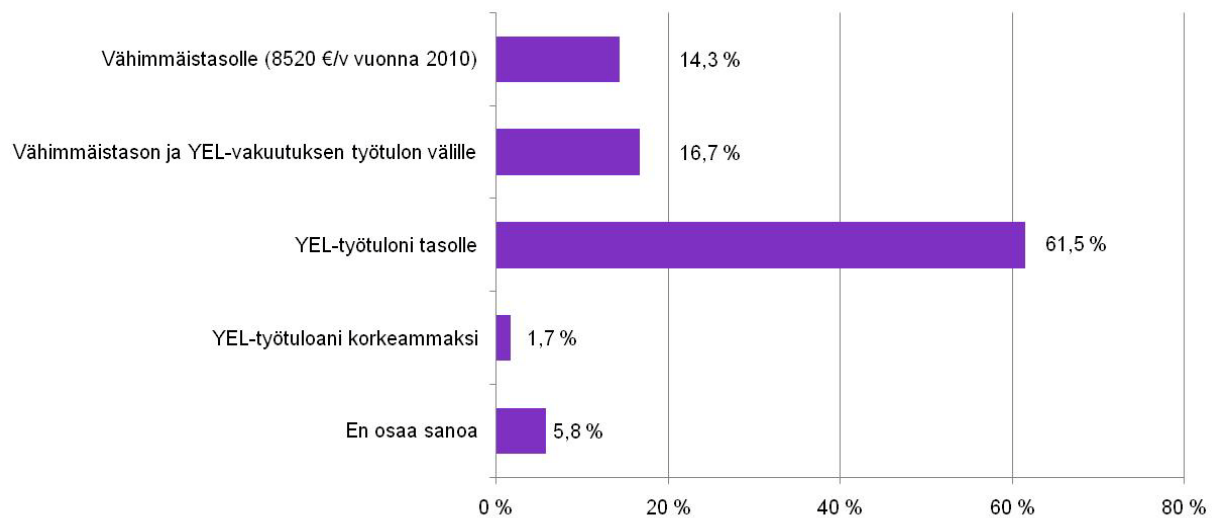

Muina syinä työttömyyskassaan liittymättömyydelle korostuu tiedonpuute työttömyyskassoista ja niiden palveluista sekä ikä ja vanhuuseläkkeen alkamisen läheisyys. Lisäksi moni kokee yrittäjän työttömyydelle asetetut ehdot liian raskaiksi. Työttömyyteen varautuminen katsotaan myös vieraaksi asiaksi yrittäjyydelle.

6.2 Työttömyysvakuutuksen työtulo seuraa YEL-vakuutusta

Yrittäjien työttömyyskassaan kuuluvista vastaajista 62 % ilmoittaa määritelleensä vuosityötulonsa työttömyyskassassa YEL-työtulonsa tasolle. Kassan jäsenistä 14 % on määritellyt vuosityötulon vähimmäistasolle ja 17 % vähimmäistason ja YEL-työtulonsa välille.

Kuva 12. Mille tasolle olette määritellyt vuosityötulonne työttömyyskassalle?

6.3 Työttömyysetuudet

Yrittäjien työttömyyskassaan kuuluva työtön yrittäjä voi saada ansiosidonnaista työttömyyspäivärahaa, mikäli hänellä on vähintään 18 kuukautta yrittäjäkassan jäsenyyttä, jona aikana hän on täyttänyt yrittäjän työssäoloehdon eli on työskennellyt edellisten 48 kuukauden aikana vähintään 18 kuukautta yrittäjänä siten, että yritystoiminta on ollut laajuudeltaan olennaista (YEL/MYEL-vakuutuksen vuositulo tai TyEL-palkka ollut vähintään 8 520 e/vuosi vuonna 2010). Ansiosidonnaista päivärahaa maksetaan enintään 500 päivän ajan.

Yrittäjän sosiaaliturvakyselyyn vastanneista työttömyyskassaan kuuluvista yrittäjistä 14 % ei tiennyt, että saadaksesen ansiosidonnaista työttömyysturvaa, tulee yrittäjän työtulon vuonna 2010 olla vähintään 8 520 euroa.

Työttömyyskassaan kuulumaton työtön yrittäjä voi saada Kelalta 25,63 euron suuruista (2010) peruspäivärahaa, mikäli hän täyttää yrittäjän työssäoloehdon. Myös peruspäivärahaa maksetaan enintään 500 päivän ajan.

Työtön yrittäjä, joka ei täyty työssäolohtoa tai on saanut enimmäisajan ansiosidonnaista päivärahaa tai peruspäivärahaa, voi saada Kelalta työmarkkinatukea. Täysi työmarkkinatuki on 25,63 euroa päivässä. Tuki on harkinnanvaraista ja sen suuruuteen vaikuttavat omien tulojen lisäksi myös puolison tulot.

Sosiaaliturvakyselyyn vastanneista yrittäjistä vain 1,3 % on viimeksi kuluneen viiden vuoden aikana ollut työttömänä työnhakijana yritystoiminnan päättymisen jälkeen. Työttömänä työnhakijana olleista yrittäjistä peräti 54 % ei ole hakenut mitään työttömyysetuutta työttömyysajaltaan. Suurimpana syynä hakemattomuudelle on se, että työttömyysetuuden hakeminen koetaan hankalaksi (31 %). Lähes neljännes vastaajista ei tiennyt mahdollisuudesta saada työttömyysetuutta. Muina syinä hakemattomuudelle esitettiin mm. se, että vastaaja on jo todettu yrittäjäksi sekä neljän kuukauden odotusaika.

Työttömänä työnhakijoina olleista ja työttömyysetuutta hakeneista yrittäjistä 55 % ilmoittaa hakeneensa ansiosidonnaista päivärahaa, 36 % peruspäivärahaa ja 18 % työmarkkinatukea. Työttömyysetuutta hakeneista kuitenkin 46 % on saanut kielteisen päätöksen. Kielteisen päätöksen yleisin syy on ollut se, että päätoimisen yritystoiminnan on katsottu jatkuvan (80 %). Muita etuuden epäämisperusteita ovat olleet omavastuu-aika, päätoimisen yritystoiminnan keskeytysjakson kestäminen alle neljä kuukautta ja työssäoloehdon täyttymättömyys.

6.4 Muita huomioita yrittäjän työttömyysturvasta

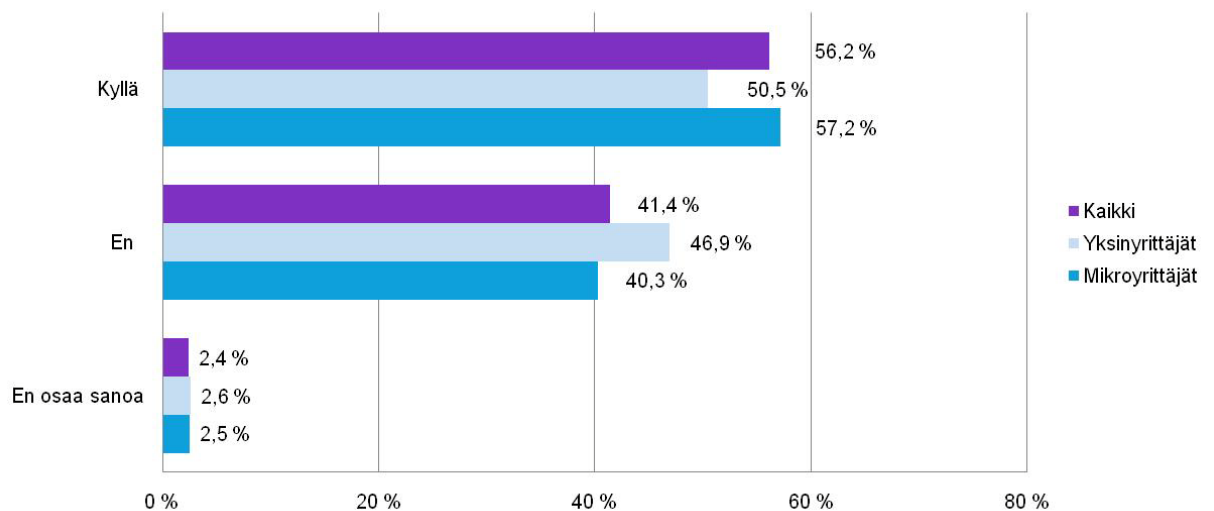
Kaikilla sosiaaliturvakyselyyn vastanneilla oli mahdollisuus kertoa kommenttejaan yrittäjän työttömyysturvasta. Avoimissa vastauksissa korostuu vastaajien heikko usko mahdollisuuteensa saada työttömyysetuuksia, mikäli jäisivät työttömäksi. Etuuden saamisen edellytyksiä (lopettaminen, neljän kuukauden keskeytys) ja hakemiseen liittyvää byrokratiaa kritisoidaan vastauksissa runsaasti. Myös yrittäjän mahdollisuutta lomauttaa itsensä tai saada työttömyysturvaa yrityksen hiljaisina kausina peräänkuulutetaan. Yrittäjän perheenjäsenten kohtelu työttömyysturvassa herättää hämmästyksiä ja kysymyksiä.

7 YRITTÄJIEN LOMAT

7.1 Vain hieman yli puolet vastaajista pitänyt vuosilomaa

Yrittäjän sosiaaliturvakyselyssä tiedusteltiin, ehtivätkö yrittäjät pitää vuosilomaa. Vuosiloman käsitettä ei avattu vastaajille, joten heistä jokainen on itse saanut määritellä, mitä vuosiloma heille on. Vastaajista 56 % ilmoittaa olleensa lomalla viimeisen vuoden aikana. Yllättävänä voitaneen pitää sitä, että mikroyrittäjistä 57 % ja yksinyrittäjistäkin jopa 51 % on ehtinyt lomailemaan. Vastausten perusteella voi kuitenkin todeta, että mitä pienempi yritys, sitä harvemmin yrittäjät lomalle ehtivät. Tosin merkittävää hajontaa eri yrityskokojen välillä ei tässä suhteessa ole.

Kuva 13. Oletteko viimeisen vuoden aikana pitänyt yrittäjänä vuosilomaa?

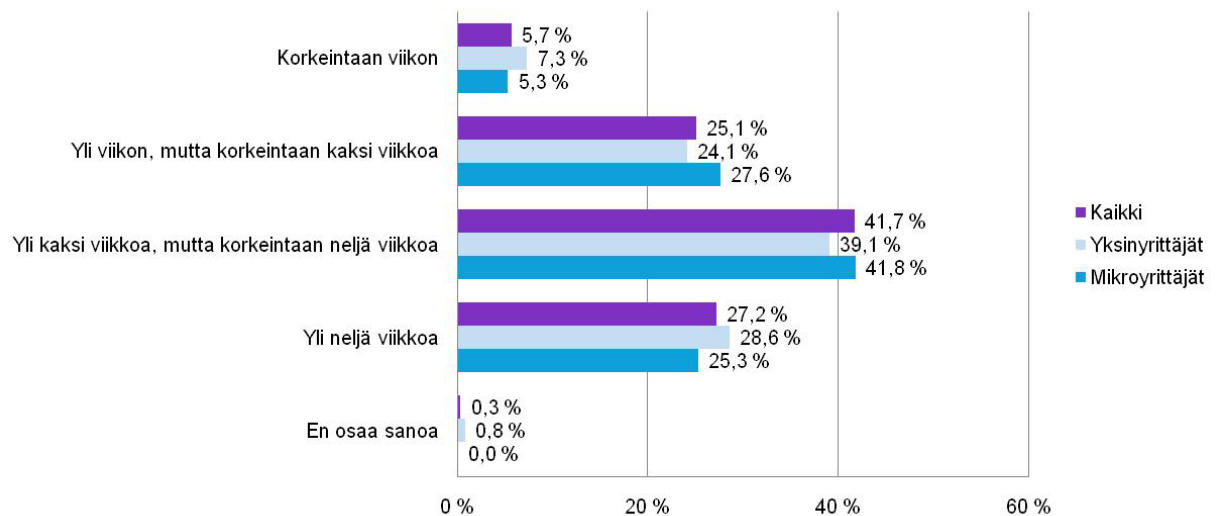

Sekä yrityksen että yrittäjän ikä vaikuttavat yrittäjän lomanpitomahdollisuuksiin. Enintään viisi vuotta yrittäjänä toimineista vain 42 % on ollut vuosilomalla viimeisen vuoden aikana. Näistä vastaajista tosin pienellä osalla ei yritystoiminta ole vielä kestänyt kokonaista vuotta, mikä osaltaan selittää asiaa. Yli viisi vuotta toimineet yrittäjät ehtivät pitää lomaa huomattavasti useammin (5-10 –vuotta toimineet 62 %, 10-20 –vuotta toimineet 64 % sekä yli 20 vuotta toimineet 59 %). Alle 35-vuotiaista yrittäjistä vain 36 % on pitänyt vuosilomaa viimeksi kuluneen vuoden aikana, kun yli 35-vuotiaista lomalle on ehtinyt 58 % vastaajista.

7.2 Kuinka pitkiä lomiam yrittäjät pitävät?

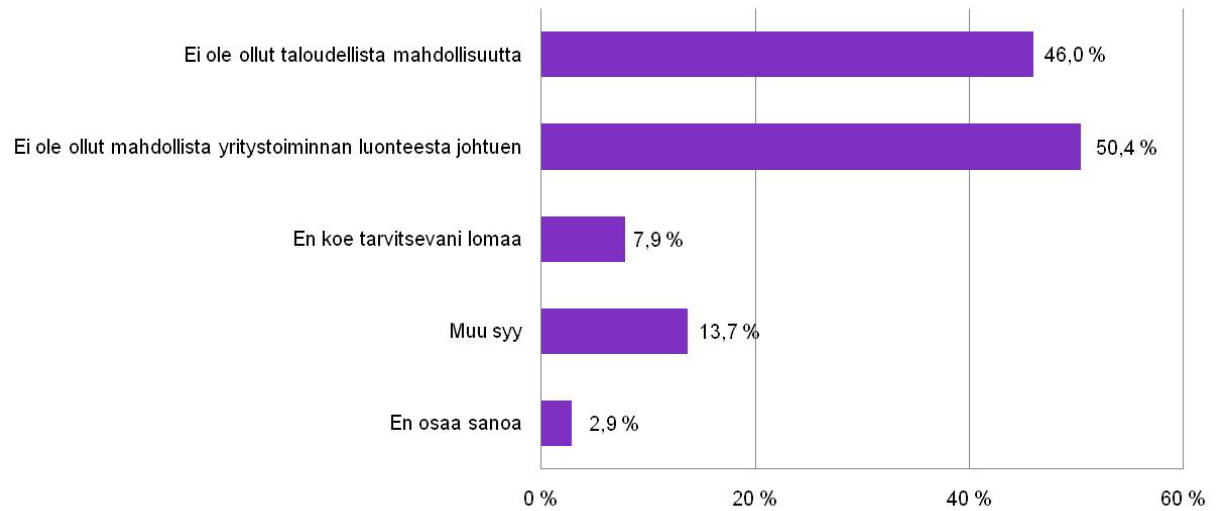
Lomaa pitäneistä yrittäjistä lähes kaikki ovat pitäneet lomaa yli viikon. Yli neljänneksellä vastaajista on ollut lomaa yli neljä viikkoa. Myös yksinyrittäjillä ja mikroyrittäjillä lomien pituudet noudattelevat koko vastaajajoukon lukuja. Vastaajien vertailu yhtiömuodoittain ja yritysten iän mukaan ei tuo eroja lomien pituuksiin, vaan tulokset noudattelevat kuvassa 14 esitettyjä lukuja.

Kuva 14. Kuinka pitkään olette olleet lomalla yhteensä vuoden aikana?

7.3 Yritystoiminnan luonne ja taloudellinen tilanne yleisimmät loman esteet

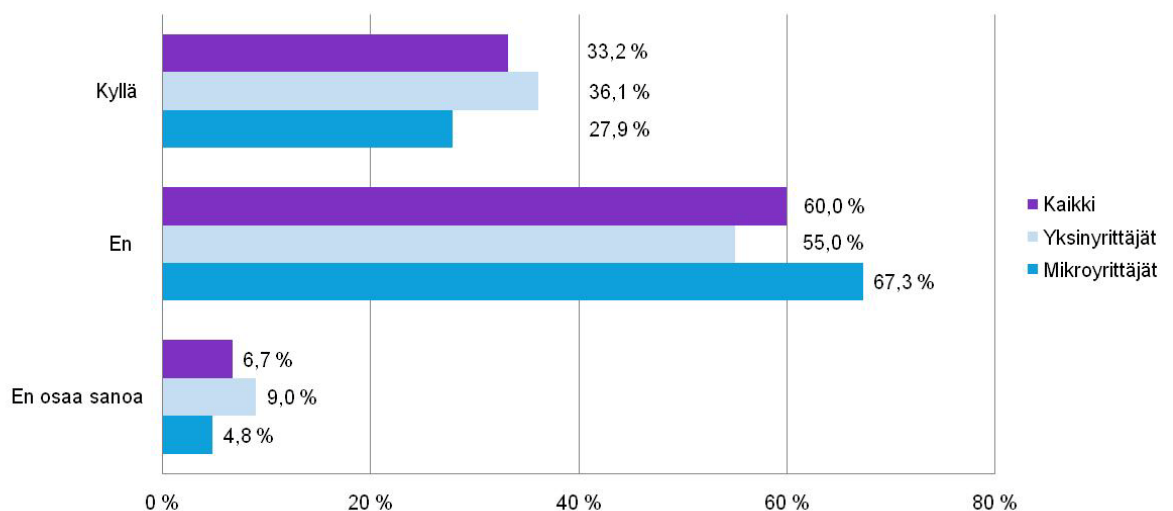
Sosiaaliturvakyselyn vastaajista 41 % ilmoittaa, etteivät he ole pitäneet viimeisen vuoden aikana yhtään lomaa. Suurimmat yksittäiset syyt loman pitämättömyydelle ovat yritystoiminnan luonne (50 %) ja taloudelliset realiteetit (46 %). Nuoremmilla yrittäjillä loman pidon estää useimmiten taloustilanne kun taas yli 45-vuotiaiden vastauksissa korostuu yritystoiminnan luonne. Vastaajista 8 % ei koe tarvitsevansa lomaa lainkaan.

Kuva 15. Miksi ette ole pitänyt lainkaan lomaa?

Muina syinä lomattomuudelle esitetään mm. sijaisen puute, yrittäjyyden osa-aikaisuus/sivutoimisuus, viimeisen vuoden sisälle osuneet perhevapaat ja vasta alkanut yritystoiminta. Moni vastaaja kertoo myös pitävänsä yksittäisiä vapaapäiviä yritystoimintansa hiljaisina aikoina, muttei pitävänsä varsinaista vuosilomaa.

7.4 Yrittäjät eivät pidä mielestään riittävästi lomaa

Yllättävää ei liene, että kyselyyn vastanneista yrittäjistä 60 % kokee, ettei pidä riittävästi lomaa ja vain kolmannes kokee asian kohdallaan toisin. Yksinyrittäjistä kuitenkin mielestään liian vähän lomaa pitää vain 55 %, kun taas mikroyrittäjistä näin vastaa jopa 67 %. Vastausten perusteella yrityskoko on ainoa muuttuja, jolla vastauksissa esiintyy hajontaa niiden keskiarvoon nähden.

Kuva 16. Koetteko pitävänne riittävästi lomaa?

Julkaisija:

Suomen Yrittäjät

PL 999, 00101 Helsinki

puhelin (09) 229 221

faksi (09) 2292 2980

toimisto@yrittajat.fi

www.yrittajat.fi

